

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№3(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 458 sahifa,
2-mart, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'zbek oilalarida ona-bola munosabatlari va ularning oilaviy emotsional muhitni shakllantirishdagi ahamiyati.....	18
<i>Abdullayeva Dilbar Ubaydullayevna</i>	
O'quvchi yoshlarda sog'lom turmush tarzini shakllantirish – ijtimoiy-pedagogik muammo sifatida	22
<i>Mirzayeva Faroxat Odiljonovna</i>	
Raqamli muhit ta'sirida bolalar psixikasidagi transformatsiya jarayonlari.....	30
<i>Abdullayeva Sh. H.</i>	
Turli yosh davrlaridagi shaxslarda o'zini o'zi faollashtirish xususiyatlarining tafovutlanishi	33
<i>Qurbonboyev Azimbek Nazirboy o'g'li</i>	
Bolalarni maktab ta'limiga intellektual tayyorlash va vitagen tajribasini rivojlantirishga metodik yondashuvlar.....	37
<i>Abdullayeva Feruza Shavkatovna</i>	
Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni steam asosida o'qitishning interfaol metodlari	42
<i>Aliqarshiyeva Durdona Sharofiddin qizi</i>	
O'simliklar guruhlari mavzusini o'quvchilarga tushuntirishda interfaol metod va vositalardan foydalanishning samaradorligi.....	49
<i>Dehqonboyev Muhammad To'liqin o'g'li</i>	
Kichik maktab yoshidagi shaxsda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni rivojlantirishning pedagogik shartlari	55
<i>Jo'rayev Avazbek Umar o'g'li</i>	
Matematika o'qitish jarayonida o'quvchilarning mantiqiy kompetentligini shakllantirish	59
<i>Kalandarova Maxliyo Aslonovna</i>	
Raqamli ta'lim sharoitida bo'lajak o'qituvchilarni pedagogik madaniyatini rivojlantirishda raqamli ta'lim imkoniyatlaridan samarali foydalanish.....	63
<i>Kamalova Dilrom Olimjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'limni rivojlantirish – kelajak avlod kamolotiga qaratilgan strategik islohot.....	68
<i>Kamolova Gavhar Akbarovna</i>	
Axloqiy qadriyatlar asosida milliy ertaklardan foydalanish texnologiyasi.....	71
<i>Kayumova Nargiza Mirziyatrovna, Xo'jayeva Sharofat Olimjon qizi</i>	
Insult bilan xastalangan bemorlarda nutq buzilishlari korreksiyasiga yondashuvlar	74
<i>Maxkamova Laylo Majidovna</i>	
Milliy ta'lim tizimini yangilash va rivojlantirishning strategik modeli	77
<i>Mengliqulova Maftuna Abdullayevna</i>	
Yangi O'zbekistonda ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlik va uning shaxs psixikasiga deterministik ta'siri	82
<i>Nishonova Oydinoy Mashrabjon qizi</i>	
Talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etishda o'qituvchining fasilitatorlik roli	86
<i>Sariyeva E'tibor Matchanboyevna, Urazbayeva Sabohat Ortiqbayevna, Yuldasheva Gavxaroy O'rinboy qizi</i>	
Raqamli ta'lim platformalaridan foydalanishning bugungi holati: muammo va imkoniyatlari	90
<i>Suyarov Xurshid Baxriddinovich</i>	
Tarbiya darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining kommunikativ kompetensiyasini shakllantirish metodikasi.....	95
<i>Toshpo'latova Guldona Tulqin qizi</i>	
Kreativ yondashuvni shakllantirishda o'qituvchining innovatsion faoliyatini shakllantirish metodikasi	98
<i>Usarova Marg'uba Nazar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kommunikativ nutq malakasini rivojlantirishning metodologik asoslari.....	102
<i>Vaisova Yodgora Sardorbek qizi</i>	
Destruktiv oilalarda shaxslararo munosabat psixologiyasi	106
<i>Sharafutdinova Xadichaxon Gulyamutdinovna</i>	

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining axborot kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	110
<i>Xalilayev Batirjon Taxirovich</i>	
O'quvchilarning individual ta'lim ehtiyojlarini aniqlash mezonlarining pedagogik va raqamli diagnostik asoslari	114
<i>Xalknazarova Aysuliw Maxsetbaevna</i>	
Klinik integratsiya asosida farmakologiya fanini o'qitish modelini ishlab chiqish	118
<i>Xasanboyeva Nafisaxon Abdullojonovna</i>	
Yurak glikozidlaridan zaharlanishni oldini olishni o'qitishning metodik-pedagogik asoslari	121
<i>Xoliqova Oyistaxon Yuldashevna</i>	
Oliy ta'lim tizimida raqamli transformatsiya sharoitida bo'lajak o'qituvchilarning universal va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi	125
<i>Xurramov Anvar Jumanazarovich</i>	
Studying the Role of Magic Numbers and Nucleon Shells in Nuclear Structure	129
<i>Yakubova Shoxidaxon Qodirovna, Dehqonova Ohista Qosimjonovna</i>	
Методика адаптивного физического воспитания молодежи с интеллектуальными нарушениями посредством специализированных гимнастических упражнений	133
<i>Аслонова Гуллола Акрам кизи</i>	
Понятие эмоционально-оценочной лексики	137
<i>Каримбаев Ниятбай Шарипович, Усенова Гульзира Женгисбай кызы</i>	
Изучение русского языка с использованием цифровых платформ: потребности, проблемы и решения	140
<i>Умарова Дильфуза Маматкуловна</i>	
Инклюзивное образование в Республике Узбекистан: сравнение с мировым опытом	144
<i>Пирманова Бахора Эшмухаммадовна</i>	
Inklyuziv ta'lim jarayonida empatiya va rahm-shafqatning pedagogik ahamiyati	148
<i>Olimova Sarvara Sobitxon qizi</i>	
Bo'lajak defektologlarni oila bilan ishlashga tayyorlashning nazariy asoslari	152
<i>M. B. Muxtorova</i>	
Maktabgacha yoshdagi eshitishida nuqsoni bor bolalarni talaffuzga o'rgatish metodlari	156
<i>Bo'ronova Suksoraxon Behzodjon qizi</i>	
The Role of Identity, Motivation, and Investment in Teaching English at School (Experimental Study)	160
<i>Shahobova Sitara Baxromovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda umummadaniy kompetentlikni rivojlantirish jarayonining zamonaviy ta'lim paradigmasiga mos pedagogik modeli	166
<i>Olimova Dilrabo Nurali qizi</i>	
Raqamli transformatsiya sharoitida tikuvchilik va dizayn ta'limida innovatsion pedagogik yondashuvlar asosida talabalar kasbiy kompetentligini rivojlantirish muammolari va istiqbollari	169
<i>Umarova Fotima Abduraximovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarini zamonaviy darsliklardan samarali foydalanishga o'rgatishning interaktiv metodlari	172
<i>Kosimova Gullola Mullajonovna</i>	
Iqtisodiy ixtisoslik talabalari kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning metodologik asoslarini takomillashtirish: rus tili fanini o'qitishda	176
<i>Nuraliyeva Maftuna G'ulomovna</i>	
Raqamli texnologiyalar asosida bo'lajak o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini rivojlantirish bosqichlari	182
<i>Xidirova Nodira Abduganiyevna</i>	
Maktabgacha ta'limda ta'lim jarayonini samarali tashkil etishda pedagogning kompetensiyasi	185
<i>Eshmuratova Gauxar Maxsudovna</i>	
Frazeologik birliklar identifikatsiyasi	188
<i>Omadjon Azamov Burxonovich</i>	

O'smirlik davrida empatiya rivojlanishiga ijtimoiy tarmoqlar va virtual muloqotning ta'siri	192
Qodirova Zebuniso Malikovna	
Pedagogical Mechanisms for Enhancing the Competitiveness of Higher Education Services in the Context of Socio-Economic Globalization	197
Babayeva Lola Ibragimovna	
Integrativ yondashuv asosida talaba qizlarda jismoniy madaniyatni rivojlantirishning pedagogik tizimini takomillashtirishning dolzarbligi	202
M. X. To'xtamisheva	
Murakkab nuqsonli bolalarni umumta'lim maktablariga tayyorlash jarayonida logopedning kommunikativ malakasini shakllantirishning nazariy va amaliy asoslari.....	207
Abdubokiyeva Adiba Baxodir qizi	
Oliy ta'limda mustaqil ta'lim mazmunini kognitiv kompetensiyalarga yo'naltirib tashkil etish	211
Adashova Guljaxon Muxammadjonovna	
STEAM yondashuvi asosida tayyorlov guruh bolalarining bilish faoliyatini faollashtirishning samarali yo'llari	215
G. B. Maxmudova	
Bo'lajak oligofreno-pedagoglarning kompetentlik faoliyatini tashkil etishning psixologik-pedagogik shart-sharoitlari	219
Jumaboyev Nurillo Xayrullo o'g'li	
Sun'iy intellekt asosida ta'lim sifatini monitoring qilish mexanizmlarini takomillashtirish	223
Jumanazarova G. U.	
Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarda duduqlanishni o'yin asosida bartaraf etish texnologiyalari	227
Jumanazarova Gullola Yoqubjanovna, Mamatqulova Sarbarxon Axmadjon qizi	
Axloqiy qadriyatlar asosida milliy ertaklardan foydalanish texnologiyasi.....	230
Kayumova Nargiza Mirziyatovna, Xo'jayeva Sharofat Olimjon qizi	
Sharq va G'arb mutafakkirlari merosida shaxs tarbiyasi masalalari	233
Mirabzalova Zaxro Shuhrat qizi	
Oliy ta'limda talabalarning o'z-o'zini personallashtirishini tashkil qilish	238
Shamsiddinova Adiba Muzaffar qizi	
Формирование интеллектуальных умений детей старшего дошкольного возраста в условиях цифровой образовательной среды	242
Скрыльников Юрий Степанович	
Динамика становления профессионально значимых личностных качеств будущих педагогов.....	246
Тиллашайхова Хосият Азаматовна	
Hamid Olimjon ijodining shakllanishidagi manbalar va ijodiy omillar.....	250
U. A. Jumanazarov	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilari moslashuvining psixologik yondashuvi	254
G. R. Ibragimova, Abdulkarimova Dilfuza	
Tarixiy obidalar asosida tasviriy san'at talabalari ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi	258
Qurvanboyeva Diyora Muzaffar qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarda sotsial intellekt va shaxslilik kamolotning o'zaro bog'liqligi	262
Avlayev Orif Umirovich	
AR texnologiyasi asosida kompyuter arxitekturasini o'qitishni takomillashtirishning pedagogik asoslari....	267
Saidkarimxonova Dilnozaxon Saidazizxon qizi	
Sun'iy intellektning ixtisoslashgan ta'lim muassasalari bitiruvchilarini tayyorlash sifatini oshirishdagi o'rni	273
Ubbiyev Alisher Tairovich	
Inklyuziv ta'lim bo'yicha respublikada olib borilayotgan faoliyat	277
Sattorova Mohira Aminqulovna	
Tasviriy faoliyat jarayonida maktabgacha tayyorlov guruh bolalarida emotsional intellektni shakllantirish .	281
Namzabayeva Lola Zakirovna, Malikova Umida Nurliboy qizi	
Sport maktablarida 12–14 yoshli gandbolchilarda to'pni ilish va uzatish texnikasini takomillashtirish metodikasini ishlab chiqish	285
Ismatullayeva Fotima Rustam qizi	

Методология изучения этнопсихологических аспектов понимания долга перед родителями: цели, задачи и гипотезы исследования	289
Эргашев П. С., Азимова Х. А.	
Uzluksiz ta'lim tizimida metakompetensiyalarni rivojlantirish strategiyalari va ularning tasnifi	292
Xurramov Anvar Jumanazarovich	
Fundirlash konsepsiyasi – kelajak pedagoglarining asosiy poydevori	296
G'oyimov Umar Eshmurodovich	
Pedagogik oliy ta'lim muassasalarida qo'llanilayotgan metodik ta'minotning hozirgi holati: tahliliy o'rganish	301
Xujamkulova Nafisa Ruzikulovna	
Pedagogik metod: intellekt xaritalar yordamida lazerlarning amaliyotda qo'llanilish sohalarini vizuallashtirish	307
Olimjonova Nigina Sobirjon qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti guruhlarida rivojlanish markazlarini tashkil etish	312
G. R. Ibragimova, Normamatova Rayhona Alisher qizi	
Pedagogik o'yinlar va interaktiv faoliyatlarning ta'lim jarayonidagi o'rni	317
Qodirova Sevara Shuxratovna	
Shaxs psixikasi rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar	325
Boboyeva Maxsuda Ataxonovna, Rajapboyeva Ozoda Shuxrat qizi, Karimova Malohat O'rinboy qizi	
Jismoniy tarbiya darslarida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanishning sifat samaradorligi	329
Hasanova Dilnora Rustam qizi, Ehnazarov Jo'raqul	
Integratsion yondashuv asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy sifatlarini shakllantirishning metodik tizimi	333
Boynazarova Munajat	
O'yin faoliyati orqali kasbga yo'naltirish mexanizmlari	337
Allaberdiyeva Kumri Xamrayevna, Toshmurodova Marjona	
Модель методического сопровождения педагогов доо в развитии математической грамотности и логического мышления старших дошкольников на основе игровых технологий	340
Гаухар Джанпеисова	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining baholash malakasini rivojlantirish muammolari va imkoniyatlari	347
Majidova Hilola Eshquvat qizi	
Формирование коммуникативной компетенции студентов на занятиях узбекского и иностранных языков: интегративный подход	351
Турланова Сауле Дадажановна	
Ta'lim jarayonida digital storytelling metodidan foydalanish orqali o'quvchilarning ijodiy yozuv kompetensiyasini shakllantirish	357
Maxsetova Zuxra Torebayevna	
Futbol mashg'ulotlarida kreativ yondashuvlarni qo'llash amaliyoti	361
Karimov Odiljon Baxadirovich	
Oliy ta'limda talabalarining kreativligini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishning nazariy-metodologik asoslari (amaliy matematika yo'nalishi misolida)	364
Samatova Munira Dilshod qizi	
Подготовка к школе как условие развития коммуникативных умений у детей дошкольного возраста с тяжёлыми нарушениями речи	368
Ахмедова З. М., Абдурахмонова М. А.	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini rivojlantiruvchi ta'limni amalga oshirishga talaba motivatsiyaviy-qadriyatli munosabatlari tizimi shakllanganligi darajalari va ularning sifatiiy tavsifi	373
Ergasheva Matluba Burxonovna	
Ritmik va ijodiy gimnastika mashqlari orqali bolalarda estetik didni shakllantirish metodlari	378
Kamchiyev Salimberdi Xudayberdiyevich	

Interaktiv ta'lim platformalari asosida informatika va axborot texnologiyalari faniga oid kompetensiyalarni rivojlantirish samaradorligi.....	382
Karimov Feruz Raimovich	
Koxlear implantli bolalar og'zaki nutqini shakllantirishda qo'llaniladigan zamonaviy usullar	386
Mamasiddikova Maftuna Akbarjon qizi	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining media savodxonligini oshirishning zamonaviy pedagogik texnologiyalari.....	389
Masharibova Lobar Rayimberganovna	
Duduqlanuvchi bolalarda verbal muloqot ko'nikmalarini o'yin texnologiyalari asosida rivojlantirish.....	393
Mirtoeva Shohruza Ibjohimjon qizi	
Maktab voleybol sport to'garaklari mashg'ulotlarida harakatli o'yinlardan foydalanish	396
Ortug'mat Jumanov, Zarina Abdusattarova	
Talabalar mustaqil ta'limini samarali tashkil etish omillari va mexanizmlari.....	400
Raxmatova Nargiza Dolibayevna	
Bola nutqining rivojlanishiga ta'sir ko'rsatuvchi salbiy va ijobiy muhit omillari. XXI asr taraqqiyotida nutq faoliyatining shakllanishi.....	403
Ro'ziyeva Nozimaxon Oybek qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarining ijodkorligini ijtimoiy-pedagogik faoliyatda rivojlantirish texnologiyasi.....	406
Sadikova Dilafuz Xusanovna, Butayeva Gavhar Xudoyorovna	
Fan va tabiatni tanishtirish orqali maktabgacha katta yoshdagi bolalarni rivojlantirish usullari	410
Sh. T. Musulmonova	
15-17 yoshgacha bo'lgan kurashchilarni yillik yuklamalarini taqsimlash	413
Qirgiboyev Shaxbozbek Aslidin o'gli, Xamidjonov Muhammadbobir Ulug'bek o'gli	
Davlat boshqaruvi tizimida korrupsiyaviy xavf-xatarlarni baholash va prognozlash metodologiyasi.....	416
Sotvoldiyev Akbarjon Umidjon o'g'li	
O'smirlar orasida tengdoshlar bosimi va uning psixologik ta'siri	419
Toshpo'latova O'giloy Baxtiyor qizi	
Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarni shaxsiy rivojlantirish.....	422
Turdiyeva Raxima Kurbanovna	
Matnli topshiriqlar vositasida ona tili darslarida o'quvchilarning kreativ tafakkurini rivojlantirish	426
Yulbarsov Ochilbek Obidjon o'g'li, Isayeva Gulnur Shakirjanovna	
Методы исследования сенсомоторных эффектов и внимания у детей дошкольного возраста.....	432
Г. С. Алиходжаева	
Роль театрализованной деятельности в формировании представлений о родине у дошкольников ..	436
Г. С. Алиходжаева, У. О. Мамадалиева	
Логическое мышление детей 5–7 лет в вариативном дошкольном образовании: нормативные основания и концептуальная модель	440
Г. Э. Джанпеисова, В. В. Горбунова, Э. З. Убайдуллаева	
O'qitishning maqsad va vazifalarini talabalarning bo'lajak pedagogik faoliyatini modellashtirish sifatida ...	444
Murodova Umida Dilmurodovna	
Развитие прагматической компетенции аудирования с помощью инновационных технологий в обучении немецкому языку	449
Саидова Махсудахон Аббасовна	
Развитие профессиональной подготовки будущих воспитателей в системе высшего педагогического образования.....	452
Собирова Пошшаой Эркин кизи	
Современные педагогические концепции и структурные элементы игровых технологий.....	455
Хафизова Машхура Аминовна	

O'SMIRLAR ORASIDA TENGDOSHLAR BOSIMI VA UNING PSIXOLOGIK TA'SIRI

Toshpo'latova O'g'iloy Baxtiyor qizi
Termiz davlat universiteti

Ilmiy rahbar: Sattorova Maxliyo

Annotatsiya: Ushbu maqolada o'smirlar davrida tengdoshlar bosimi (peer pressure) tushunchasi, uning psixologik mohiyati hamda o'smir shaxsining shakllanishiga ko'rsatadigan ijobiy va salbiy ta'sirlari tahlil qilinadi. Shuningdek, tengdoshlar bosimining kelib chiqish omillari, oila va ta'lim muassasalarining roli hamda zamonaviy ijtimoiy tarmoqlarning ta'siri yoritiladi. Maqolada o'smirlarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish, o'ziga ishonchni shakllantirish va salbiy bosimlardan himoyalash yo'llari bo'yicha tavsiyalar beriladi.

Kalit so'zlar: o'smirlar davri, tengdoshlar bosimi, psixologiya, shaxs rivoji, ijtimoiy muhit, o'ziga ishonch, ijtimoiy tarmoqlar.

Abstract: This article analyzes the concept of peer pressure during adolescence, its psychological essence, and its positive and negative effects on the formation of an adolescent's personality. It also examines the factors that cause peer pressure, the role of family and educational institutions, and the influence of modern social networks. The article provides recommendations on developing independent thinking, building self-confidence, and protecting adolescents from negative peer influence.

Key words: adolescence, peer pressure, psychology, personality development, social environment, self-confidence, social networks.

Аннотация: В данной статье анализируется понятие давления сверстников в подростковом возрасте, его психологическая сущность, а также положительное и отрицательное влияние на формирование личности подростка. Рассматриваются факторы возникновения давления сверстников, роль семьи и образовательных учреждений, а также влияние современных социальных сетей. В статье приводятся рекомендации по развитию самостоятельного мышления, формированию уверенности в себе и защите подростков от негативного влияния сверстников.

Ключевые слова: подростковый возраст, давление сверстников, психология, развитие личности, социальная среда, уверенность в себе, социальные сети.

KIRISH

O'smirlar davri inson hayotidagi eng murakkab va o'zgaruvchan bosqichlardan biri hisoblanadi. Bu davrda shaxsning dunyoqarashi, qiziqishlari, qadriyatlari va xulq-atvori shakllanadi. Aynan shu jarayonda tengdoshlar – ya'ni bir yoshdagi do'stlar va sinfdoshlar – o'smir hayotida muhim o'rin egallaydi. Tengdoshlar bilan muloqot qilish ehtiyoji kuchayib, ularning fikri ko'pincha ota-ona yoki o'qituvchi fikridan ham ustun bo'lib qolishi mumkin. Natijada tengdoshlar bosimi yuzaga keladi. O'smirlar davri inson hayotidagi eng muhim va murakkab bosqichlardan biri bo'lib, odatda 11-12 yoshdan 16-17 yoshgacha bo'lgan davrni o'z ichiga oladi. Bu davrda nafaqat jismoniy, balki psixologik va ijtimoiy o'zgarishlar ham jadal kechadi. O'smir o'z "men"ini anglashga, jamiyatda o'z o'rnini topishga va mustaqil qaror qabul qilishga intila boshlaydi. Shu sababli u atrof-muhit ta'siriga, ayniqsa tengdoshlarining fikriga sezgir bo'lib qoladi.

Bugungi globallashtirish va raqamli texnologiyalar rivojlangan davrda o'smirlarning muloqot doirasi yanada kengaydi. Ijtimoiy tarmoqlar, onlayn o'yinlar va virtual guruhlar ham tengdoshlar ta'sirining kuchayishiga sabab bo'lmoqda. Natijada o'smir real hayotdagi do'stlari bilan bir qatorda virtual muhitdagi tengdoshlar bosimini ham his etadi. Bu esa uning qadriyatlari, qiziqishlari va xulq-atvoriga sezilarli darajada ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu nuqtai nazardan, tengdoshlar bosimini o'rganish nafaqat psixologlar, balki pedagoglar va ota-onalar uchun ham muhim hisoblanadi. Chunki o'smirning to'g'ri yo'nalishda shakllanishi, sog'lom ijtimoiy muhitda ulg'ayishi va mustaqil fikr yurita olishi ko'p jihatdan uning atrofidagi tengdoshlar bilan munosabatiga bog'liqdir.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tengdoshlar bosimi – bu o'smirning o'z do'stlari yoki jamoasi ta'sirida ma'lum xatti-harakatlarni bajarishga, qaror qabul qilishga yoki muayyan qadriyatlarni qabul qilishga majbur bo'lish holatidir. Bu bosim ochiq (to'g'ridan-to'g'ri majburlash) yoki yashirin (moslashish istagi, uyatdan qo'rqish) shaklda namoyon bo'lishi mumkin. Tengdoshlar bosimi o'smirning o'z do'stlari yoki jamoasi ta'sirida ma'lum xatti-harakatni bajarishga majbur bo'lishi yoki ularga moslashishga intilishidir. Bu bosim ochiq shaklda, ya'ni to'g'ridan-to'g'ri undash orqali bo'lishi mumkin yoki yashirin tarzda – uyat, qo'rquv, guruhdan ajralib qolish hissi orqali namoyon bo'ladi. O'smirlik davrida shaxs o'z “Men”ini anglashga harakat qiladi. U boshqalarning fikriga sezgir bo'ladi, ayniqsa tengdoshlarining bahosi uning o'ziga bo'lgan ishonchiga kuchli ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli o'smirlar ko'pincha guruh tomonidan qabul qilinish uchun o'z qarashlari yoki xatti-harakatlarini o'zgartirishi mumkin.

Tengdoshlar bosimining ijobiy tomonlari ham mavjud. Masalan, yaxshi o'qishga intilish, sport bilan shug'ullanish, ijtimoiy faollikni oshirish kabi holatlarda tengdoshlar o'smir uchun motivatsiya manbai bo'la oladi. Bunday muhit o'smirning o'z ustida ishlashiga, maqsad sari intilishiga yordam beradi. Biroq salbiy tengdoshlar bosimi ham keng uchraydi. Bu zararli odatlarga berilish, dars qoldirish, tajovuzkorlik, internetga qaramlik kabi ko'rinishlarda namoyon bo'lishi mumkin. Salbiy bosim o'smir ruhiyatiga salbiy ta'sir qilib, o'ziga bo'lgan ishonchni pasaytiradi va noto'g'ri qarorlar qabul qilishga olib keladi.

Bu jarayonda oila va maktabning roli nihoyatda muhimdir. Ota-onaning mehr-e'tibori, ochiq muloqoti va qo'llab-quvvatlashi o'smirni ko'plab salbiy ta'sirlardan himoya qiladi. Maktabdagi sog'lom muhit, o'qituvchi va psixologlarning maslahatlari esa o'smirning to'g'ri yo'nalishda rivojlanishiga yordam beradi.

1. Ijobiy tengdoshlar bosimi – Har doim ham tengdoshlar bosimi salbiy bo'lavermaydi. Ba'zi hollarda u o'smirni rivojlanishga undaydi:

- 1) sport yoki fan to'garaklariga qatnashishga rag'batlantiradi;
- 2) o'qishga bo'lgan qiziqishni oshiradi;
- 3) ijtimoiy faollikni kuchaytiradi;
- 4) sog'lom turmush tarzini shakllantirishga yordam beradi.

Bunday vaziyatlarda tengdoshlar o'smir uchun motivator vazifasini bajaradi.

2. Salbiy tengdoshlar bosimi – Salbiy tengdoshlar bosimi esa o'smir psixikasiga va xulqiga zarar yetkazishi mumkin. U quyidagi ko'rinishlarda namoyon bo'ladi:

- 1) zararli odatlarga (chekish, ichkilik, giyohvandlik) undash;
- 2) dars qoldirish yoki tartib buzishga moyillik;
- 3) agressiv xatti-harakatlar;
- 4) internet va ijtimoiy tarmoqlarga haddan tashqari qaramlik.

Bunday bosim o'smirning o'ziga bahosini pasaytiradi, mustaqil fikrlashini susaytiradi va ruhiy zo'riqishga olib kelishi mumkin.

Oila va maktabning roli. Oila muhitidagi iliqlik, qo'llab-quvvatlash va ochiq muloqot o'smirni salbiy bosimdan himoyalovchi asosiy omillardandir. Maktab esa ijtimoiylashuvning muhim maydoni bo'lib, pedagoglar va psixologlar o'smirlarning o'ziga ishonchini oshirishda katta rol o'ynaydi. Agar o'smir o'z fikrini erkin bildira olsa va qo'llab-quvvatlashni his qilsa, tengdoshlar bosimiga kamroq beriladi.

Tengdoshlar bosimining psixologik ta'siri. Tengdoshlar bosimi o'smir ruhiyatiga bevosita va bilvosita ta'sir ko'rsatadi. O'smirlik davrida shaxsning hissiy barqarorligi hali to'liq shakllanmagan bo'ladi, shu sababli tashqi ta'sirlar kuchliroq seziladi. Quyida tengdoshlar bosimining asosiy psixologik ta'sirlari keltiriladi:

- 1) o'ziga baho va o'ziga ishonchga ta'siri – agar o'smir doimiy ravishda tengdoshlarining tanqidi yoki rad etishiga duch kelsa, uning o'ziga bo'lgan ishonchi pasayadi. Aksincha, qo'llab-quvvatlovchi muhit o'ziga ijobiy baho shakllanishiga yordam beradi;
- 2) identitet (shaxsiylik) shakllanishi – o'smir “Men kimman?” degan savolga javob izlaydi. Tengdoshlar fikri va qadriyatlari uning shaxsiy qarashlariga ta'sir qilib, identitet shakllanish jarayonini tezlashtirishi yoki buzishi mumkin;
- 3) emotsional holatga ta'siri – salbiy bosim xavotir, qo'rquv, tushkunlik va ichki ziddiyatlarni keltirib chiqaradi. O'smir guruhdan ajralib qolishdan qo'rqib, ichki stressni boshdan kechiradi;

- 4) qaror qabul qilish jarayoni – tengdoshlar ta'siri ostida o'smir mantiqiy emas, balki hissiy qarorlar qabul qilishi mumkin. Bu esa xavfli yoki o'ylamasdan qilingan xatti-harakatlarga olib keladi;
- 5) xulq-atvoriga ta'siri – o'smir o'z tengdoshlariga moslashish uchun kiyinish uslubi, so'zlashuvi va xatti-harakatlarini o'zgartiradi. Ba'zan bu ijobiy rivojlanishga, ba'zan esa salbiy odatlarga sabab bo'ladi;
- 6) mustaqillik darajasi – doimiy bosim ostida qolgan o'smir mustaqil fikrlash qobiliyatini yo'qotishi mumkin, ammo sog'lom muhitda tengdoshlar muloqoti ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantiradi.

Himoyalaniish va profilaktika yo'llari. Tengdoshlar bosimining salbiy oqibatlarini kamaytirish uchun quyidagi choralar muhim:

- 1) o'smirda "yo'q" deyish ko'nikmasini shakllantirish;
- 2) o'ziga ishonchni rivojlantirish;
- 3) sog'lom do'stlar davrasini tanlash;
- 4) ota-ona va o'qituvchilar bilan ochiq suhbatlar olib borish;
- 5) vaqtni mazmunli mashg'ulotlar bilan band qilish.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, o'smirlik davrida tengdoshlar bosimi shaxs rivojiga kuchli ta'sir ko'rsatuvchi muhim ijtimoiy-psixologik omillardan biridir. Bu jarayon o'smirning dunyoqarashi, xulq-atvori va qaror qabul qilishiga bevosita ta'sir etadi. Tengdoshlar ta'siri ijobiy yo'nalishda bo'lsa, o'smirni bilim olishga, sport va ijodga qiziqishga hamda ijtimoiy faollikka undaydi. Aksincha, salbiy muhit esa zararli odatlar, ishonchsizlik va noto'g'ri tanlovlarga olib kelishi mumkin. Shu sababli o'smirda mustaqil fikrlash, o'ziga ishonch va "yo'q" deya olish ko'nikmalarini shakllantirish muhim ahamiyatga ega. Oila, maktab va jamiyatning hamkorligi, sog'lom muloqot muhiti hamda to'g'ri yo'naltirish orqali tengdoshlar bosimining salbiy oqibatlarini kamaytirish mumkin. Natijada o'smir o'z imkoniyatlarini anglaydigan, ongli qaror qabul qila oladigan va ijtimoiy hayotda faol ishtirok etadigan barkamol shaxs sifatida shakllanadi. Tengdoshlar bosimi o'smirlik davrining ajralmas qismi bo'lib, u shaxs rivojiga ham ijobiy, ham salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Eng muhim vazifa – o'smirda mustaqil fikrlash, o'ziga ishonch va to'g'ri qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirishdir. Shundagina u turli bosimlarga bardosh bera oladigan, ongli va ijtimoiy faol shaxs bo'lib voyaga yetadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Karimova V.M. Psixologiya. – Toshkent: O'qituvchi nashriyoti.
2. G'oziyev E.G'. Umumiy psixologiya. – Toshkent: Universitet nashriyoti.
3. Davletshin M.G. Yosh davrlari va pedagogik psixologiya. – Toshkent.
4. Rajabov A. O'smirlar psixologiyasi. – Toshkent: Fan nashriyoti.
5. Yo'ldoshev J. Pedagogik psixologiya asoslari. – Toshkent.
6. Nishonova Z.T. Rivojlanish psixologiyasi. – Toshkent.
7. Abduqodirov A. Shaxs psixologiyasi. – Toshkent.
8. Vygotsky L.S. Mind in Society. – Harvard University Press.
9. Piaget J. The Psychology of the Child. – Basic Books.
10. Erikson E.H. Identity: Youth and Crisis. – W.W. Norton & Company.
11. Santrock J.W. Adolescence. – McGraw-Hill Education.
12. Steinberg L. Adolescence. – McGraw-Hill Education.
13. Brown B.B. Peer Groups and Peer Pressure in Adolescence. – Harvard University Press.
14. Bandura A. Social Learning Theory. – Prentice Hall.
15. Coleman J.C. The Nature of Adolescence. – Routledge.
16. Hurlock E.B. Developmental Psychology. – McGraw-Hill.
17. Papalia D.E., Olds S.W. Human Development. – McGraw-Hill.
18. Feldman R.S. Development Across the Life Span. – Pearson Education.
19. Arnett J.J. Adolescence and Emerging Adulthood. – Pearson.
20. Berk L.E. Development Through the Lifespan. – Pearson Education.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №3(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.